

Némedi Nándor¹

A CBRN–KOCKÁZATKEZELÉS ÚJ UNIÓS MEGKÖZELÍTÉSE (NEW EU APPROACH TO CBRN – RISK MANAGEMENT)

A közelmúlt évtizedeiben folyamatos technológiai előrehaladásnak, gazdasági globalizációnak, ugyanakkor állandó nemzetközi politikai nyugtalanságnak voltunk szemtanúi, melyek a nemzeti szintű és nemzetközi biztonság kockázatának alkotói. A szükséges óvintézkedések érdekében a helyi, országos és nemzetközi szervezeteknek együtt kell működniük, hogy készek legyenek megfelelő stratégia megalkotására abból a célból, hogy a lehető legkisebbre csökkentsék az emberéletben jelentkező veszteségeket, csökkentsék a gazdasági károkat és elkerüljenek további nemzetközi konfliktusokat. Az elmúlt évtizedekben a legtöbb terroristatámadás hagyományos eszközökkel történt, például lőfegyverek és robbanóanyagok felhasználásával. Mindazonáltal fennáll annak a lehetősége, hogy terroristák a nem konvencionális fegyverként vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris (CBRN) anyagokat használnak fel, ami potenciálisan nagy áldozatokat követelhet, és ami hatalmas társadalmi – gazdasági károkat okozhat. A szerző a cikkben a CBRN – kockázatkezelés speciális szempontjait a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris veszélyekre vonatkozóan tárgyalja és bemutatja a CBRN – kockázatok felderítésének és mérséklésének új uniós megközelítését.

Kulcsszavak: ABV-védelem, kockázatkezelés, robbanóanyagok, terrorizmus, felderítés

Over recent decades we have seen new technological advances, economic globalization and ongoing international political unrest as components of risk to national and international security. For countermeasures, local, national and international authorities and organizations need to collaborate to be prepared and to establish the best available response strategy to minimize to potential loss of lives, to reduce economic loss and to avoid new international conflicts. Over the last decades, most terrorist attacks were carried out with the help of conventional means, such as firearms and explosives. Nevertheless, there is a possibility that terrorist organizations might eventually turn to unconventional weapons, such as chemical, biological, radiological and nuclear (CBRN) materials, potentially leading to a high number of casualties and causing huge socio-economic damage. The author reflects of the article CBRN- managing special aspects of risk regarding chemical, biological and nuclear threats and presents on the EU's new detection and mitigation on a new approach to CBRN risk.

Keywords: CBRN-protection, risk management, explosives, terrorism, reconnaissance

A CBRN – KOCKÁZATKEZELÉS SZÜKSÉGESSÉGE

Az emberiség történelme során sokszor fenyegette veszély a nemzetek biztonságát. Amikor ezek a veszélyek jelentkeztek, nemcsak széles körben elterjedt járványok, súlyos balesetek vagy nagyarányú veszteségek, de nagyarányú anyagi károk és gazdasági veszteségek is bekövetkeztek.

A mai napig a háborúk lefolyási módja változáson ment keresztül. Sok esetben nem hadseregek ütköznek meg egymással, hanem térben is nehezen azonosítható kis

¹ E-mail: nandee@t-online.hu ORCID: 0000-0003-3175-5644

csoportok vagy terrorista sejtek ellen kell megvívni a harcot. A CBRN eszközök alkalmazási módszerei napjainkban széles skálán mozoghatnak.²

A jelenlegi elemzési és technológiai trend áttörés irányába mutat a tudomány terén és ezzel új lehetőségek nyílnak az emberi társadalom számára. A szükséges óvintézkedések érdekében a helyi, országos és nemzetközi szervezeteknek együtt kell működniük, hogy készek legyenek megfelelő stratégia megalkotására.

Az EU, a tagállamai és stratégiai partnerei számos tevékenységet végeznek a vegyi, biológiai, radiológiai, nukleáris (CBRN) és robbanóanyagokkal kapcsolatos események megelőzése érdekében – ilyen például az európai bomba-adatbázishoz (EBDS) és a korai előrejelző rendszerhez hasonló adatbázis-eszközök létrehozásával, valamint a tűzszerészeti eszközök ártalmatlanítását célzó európai hálózat (EODN) tevékenységeivel összefüggő feladatok – valamint a polgárok, az intézmények és az infrastruktúra ilyen eseményekkel szembeni védelmi képesség korrigálása érdekében.

Az EU CBRN cselekvési terve³ és a robbanóanyagok biztonságának fokozásáról szóló uniós cselekvési terv⁴ keretében készített 2012-es eredményjelentések⁵ nyomán széles körű konzultációra került sor az Európai Tanács és a tagállamok között, illetve más érdekelt felekkel ezeknek a problémáknak a leghatékonyabb kezelése érdekében s így készült el egy új CBRN – cselekvési terv.

Veszélyek és kockázatok – kockázatkezelés

A kockázatkezelés a veszélyek felismeréséből, valamint a kockázatok enyhítéséből és/vagy kiküszöböléséből álló folyamat. Ennek sikeres teljesülése érdekében a folyamatnak jól strukturáltnak és rendszerezettnek kell lennie. E folyamat során a kockázat fogalmát oly módon kell értelmezni, hogy a károk minimalizálódjanak, a lehetőségek viszont maximális mértékűek legyenek, ehhez szükséges a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris fenyegetésekre, valamint a tömegpusztító fegyverekre vonatkozó technikai szempontokat és óvintézkedéseket a legszélesebb körben ismernünk.

Nyugodtan állíthatjuk, hogy a népességnek a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris katasztrófáktól, ezeknek a gazdaságra vonatkozó hatásától, új asszimetrikus hatóanyagoktól való félelme, valamint a tudományban és a nanotechnológiában lezajlott forradalom a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris fenyegetésekre hatékony válaszreakciót generál. Az állandóan változó környezet és a korlátozott

² Grósz Z. – Berek T.: ABV veszély elkerülésének rendszabályai, 2006. Bolyai Szemle, XVI. évf. 4. szám, ISSN: 1416-1443

³ 15505/1/09 REV 1. sz. tanácsi dokumentum.

⁴ 8109/08. sz. tanácsi dokumentum.

⁵ AZ EU CBRN cselekvési tervének végrehajtásáról szóló eredményjelentés, 2012. május (nyilvános változat): http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/securing-dangerous-material/docs/eu_cbrn_action_plan_progress_report_en.pdf. A robbanóanyagok biztonságának fokozásáról szóló uniós cselekvési terv végrehajtásáról szóló eredményjelentés, 2012. (nyilvános változat): http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/explosives/docs/progress_report_on_explosives_security_2012_en.pdf.

mértékben rendelkezésre álló erőforrások miatt a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris fenyegetések kezelése egy kritikus téma. Életbe vágó érdekünk, hogy a döntéshozók tisztában legyenek a lehetséges kimenetekkel és lépéseket kell tenniük a hatás kezelésére. A fenyegetések kezelésének hiánya máskülönben olyan fatális következményekhez vezethet, mint például gazdasági károk, környezet károsítás, közösséget érintő, emberi életet követelő veszteségek.

A polgárok, az intézmények, az infrastruktúra és a vagyon védelme az EU terrorizmusellenes stratégiájának⁶ négy pillére közül az egyik legfontosabb. A CBRN – veszélyek uniós megközelítésének figyelembe kell vennie az EU belső biztonsági stratégiáját⁷ is, és kulcsfontosságú célkitűzései között szerepelnie kell a CBRN – kockázatok felderítésének és mérséklésének, a kockázatkezelésnek.

A közelmúltbeli események (például a madridi, a londoni és a moszkvai terrortámadások és a bostoni maratonon elkövetett pokolgépes merénylet) hasonló események) alapos okot adnak annak vélelmezésére, hogy a CBRN – anyagok és a robbanóanyagok jelentette veszély továbbra is nagy, és fokozódik. Az elmúlt évek, hónapok terrortámadásai, valamint a különböző országokban és különböző mód elkövetett pokolgépes merényletekhez hasonló események bebizonyították, hogy a támadók milyen újító szelleműek tudnak lenni, valamint azt, hogy a nyilvános események és a városok biztonságát fenyegető veszélyeket hatékonyabban kell felderíteni. Annak ellenére, hogy a terroristák inkább kereskedelmi vagy házilag készített robbanóanyagokat használnak, a CBRN – anyagok – például a szarin, a ricin vagy az anthrax – szintén komoly veszélyt jelentenek.

Vegyifegyverek felhasználása még mindig a legolcsóbb és a legkönnyebben alkalmazható nem hagyományos eszközként fenyegetésre. 2004. áprilisában például a Jordán Ammanban Al-Qaeda által inspirált, vegyifegyver töltettel kombinált robbanószerkezettel végrehajtani tervezett cselekményt sikerült megelőző csapással megakadályozni.⁸

A CBRN – anyagok lopása, nem megfelelő helyen történő tárolása és a radiológiai és nukleáris anyagokkal folytatott kereskedelem súlyos probléma, minden évben több alkalommal előfordul, (a közelmúltban például Grúziában 2010-ben és Moldovában 2011-ben történt nagy dúsítású urán lefoglalása⁹) a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) esemény- és kereskedelmi adatbázisának (ITDB) évente több mint 50 esetet jelentenek¹⁰.

⁶ 14469/4/05 REV 4. sz. tanácsi dokumentum.

⁷ COM(2010) 673.

⁸ R. Pellérdi – T. Berek: Redefining the CBRN risk assessment, AARMS – 2009. Vol. 8. Issue12, pp. 159-172., 2009.

<http://www.zmka.hu/docs/Volume8/Issue1/pdf/16pell.pdf>

⁹ Illicit Radiological and Nuclear Trafficking, Smuggling and Security Incidents in the Black Sea Region since the Fall of the Iron Curtain – an Open Source Inventory

<http://www-ns.iaea.org/downloads/security/itdb-fact-sheet.pdf>

¹⁰ IAEA Incident and Trafficking Database (ITDB) Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control, 2016. Fact Sheet

<http://www-ns.iaea.org/downloads/security/itdb-fact-sheet.pdf>

Veszélyt jelenthetnek az érzékeny információkhoz és anyagokhoz hozzáférő, magas szintű képzettséggel rendelkező személyek és más radikális személyek, akik közül egyesek arra használhatják bennfentes ismereteiket, hogy kritikus infrastruktúrákra, például víztisztító üzemek ellen követnek el támadást, vagy vasúti áramellátó berendezéseket tesznek üzemképtelenné. Ezek a bennfentes veszélyek illetve puha célpontokra irányított támadás veszélyek (korábbi pokolgépes merényletek illetve metró – és vasúti támadások rávilágítanak) nemzetközi hatást is kifejthetnek, és ennél fogva az EU biztonságára is veszélyt jelenthetnek.

A terrorizmusról szóló jól ismert közhely szerint, a terrorizmus elleni védekezésnek mindig sikeresnek kell lennie, de a terroristáknak egyszer kell sikeresnek lenniük. Ez igaz a lépésről lépésre haladás elve miatt, de ez a logika minden lépésnél megfordul. A terroristának lépésről lépésre sikeresen kell haladnia támadás során, miközben a védelemnek a támadás végrehajtóját és megtervezőit kell megállítania. Ez egy széles körű védelmi stratégia irányába mutat. Ez azt jelenti, hogy egy helyen nagy számú védelmi szervet kell összpontosítani.

A CBRN – fenyegetések elleni védekezés során fontos szerepet kapnak a költségek, hiszen forrásaik nem fognak korlátlanul rendelkezésre állni. A feltételezett költségeknek arányban kell lenniük a kormány / társadalom fennmaradó kockázatának. Kockázatkerülő társadalmainkban azonban a fennmaradó kockázat olyan elenyésző lehet, hogy a velejáró költségek már nem vállalhatóak. Gondolnunk kell arra is, hogy az ember nem ésszerűen foglalkozik a kockázatokkal.

A vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris támadások eltérnek a hagyományosaktól, amelyeknél a támadó lőfegyvert vagy robbanóanyagot használ, de hatásuk sokkal pusztítóbb és tovább is tart. Ráadásul a tömegpusztító fegyver fogalmába a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris fegyver belefér, ami mutatja e fegyverek által okozott félelem és bizonytalanság mértékét. Mivel nem túl gyakori a használatuk, a rendelkezésre álló, összehasonlításra szolgáló információk és kapcsolatos tapasztalatok igen korlátozottak.

Az európai országokban is a jog eszközével is küzdenek a terrorizmus ellen, a jövőbeli CBRN – kockázatok uniós szintű előrejelzéséhez és az azok megakadályozásához határozott, jobban kialakított és arányos stratégiára van szükség. Két kulcselem különbözteti meg a CBRN – támadás elleni stratégiát a hagyományos terrortámadások elleni stratégiától:

- Lényegesebben nehezebb vegyi, biológiai, radioaktív és nukleáris anyagokhoz hozzájutni (beleértve a mérgező harcanyag prekursorokat is), mint lőfegyverekhez vagy robbanótöltetekhez.
- Nehezebb vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris fegyverek kezelésében jártas szakembereket “toborozni”, mint a fegyverekkel és robbanótöltetekkel bánni tudó személyeket.

Ezért is fontos, hogy proaktív megközelítés elfogadására, valamint eredményes védintézkedések – többek között uniós szintű megelőzési, felkészültségi és reagálási

intézkedések – bevezetésére kerüljön sor, az alapvető jogok tiszteletben tartása mellett.

A CBRN – KOCKÁZATKEZELÉS ÚJ MEGKÖZELÍTÉSE

A CBRN – kockázatok felderítésének és mérséklésének célkitűzései közt a következők szerepelnek: jobb kockázatértékelés, ellenintézkedések kidolgozása, tapasztalatok és bevált gyakorlatok cseréje, új védintézkedések tesztelése és validálása, a kitűzött végső cél pedig új biztonsági előírások elfogadása.

A következő kérdéseket kell kezelni hatékony kockázatmérséklési stratégia keretében:¹¹

- A meglévő berendezések és folyamatok hatékonysága és teljesítménye;
- Új veszélyt jelentő anyagok;
- A támadások új elkövetési módszerei;
- A biztonsági ellenőrzések kikerülésének megkísérlését célzó új rejtegetési módszerek;
- Új támadási célpontok (puha célpontok, kritikus infrastruktúrák, közterületek, légtértől eltérő területek).

Az új megközelítés – a múltban a veszélyek megelőzését célzó stratégia jellemzően a támadásokra vonatkozó történeti adatokon alapult, így a védelmi intézkedések bevezetésére gyakran a támadások elkövetése vagy az összeesküvések leleplezése után történt meg – gyakorlati bevezetésére fokozatosan kerül sor, minden veszély és környezet típusának figyelembevételével, az alábbiak érdekében:

- A kockázatok felderítésének javítása;
- A kutatási, tesztelési és validálási eredmények felhasználásának javítása;
- Tájékoztatási, képzési alkalmak és gyakorlatok előmozdítása;
- Vezető országokra irányuló kezdeményezések előmozdítása (célja, hogy a tagállamokat a CBRN cselekvési terv és a robbanóanyagokra vonatkozó cselekvési terv aktívabb végrehajtására ösztönözze – az Európai Bizottság felkérte a tagállamokat, hogy vezető országként jelentkezzenek olyan intézkedésekre, amelyeket prioritásnak tekintenek, és amelyek uniós szintű végrehajtását koordinálni tudják – valamint az iparral és a biztonság területének más érdekelt feleivel folytatott együttműködés);
- Adott esetben a külső dimenzió figyelembevétele.

A CBRN – kockázatok felderítésének és mérséklésének új megközelítésének gyakorlati bevezetése során mindvégig fontos valamennyi érdekelt fél – például a

¹¹In.: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/explosives/docs/20140505_detection_and_mitigation_of_cbrn-e_risks_at_eu_level_en.pdf

felsőoktatás, a magánszektor vagy a polgári védelmi hatóságok – bevonása a munkába, valamint az is, hogy elegendő pénzügyi támogatást nyújtsanak az e területen folytatott tevékenységek és szakpolitikák megfelelő végrehajtásának biztosítására.

Innovatív felderítés

Csak úgy lehet hatékony fenyegetésészlelési stratégiát kifejleszteni, ha megfelelően figyelembe vesszük a veszélyes anyagokat is és a körülményeket (légiközlekedés, közterületek, sportesemények, városi közlekedés területei stb.) is.

Míg a polgári légiközlekedésnél vannak külön szabványok a felderítési technológiákra és eljárásokra, egyéb közösségi területeken (sportesemények, más közlekedési módok, kritikus infrastruktúra) ilyenek nincsenek. További erőfeszítésekre van szükség a felderítési technológia használatában, valamint a használatának szabványosításában is.¹²

A jövőben, egyelőre vizsgálat tárgyát képezi, hogy létre lehet-e hozni egy uniós felderítési csoportot, amely a robbanóanyagok és tűzfegyverek felderítése területén képességépítő- és támogató programot dolgozna ki. Ez a csoport először arra koncentrálna, hogy támogatást nyújtson a tagállamok bűnüldözési és egyéb szervei részére, majd szükség szerint tovább bővítené a tevékenységét.

A veszélyek elleni hatékony bűnüldözési fellépés javítása és felgyorsítása érdekében létfontosságú, hogy egy jobb hírszerzési kép álljon rendelkezésre. És szükség van továbbá a meglévő statisztikai és elemzési eszközök mind uniós, mind pedig nemzeti szinten való fejlesztésére.¹³

Az ismert támadásokra való reagálásra vonatkozó felderítési szabványok kialakítása megfelelő. A katonai technológiát, gyakorlatokat és tapasztalatokat azonban figyelembe kell venni és – adott esetben – a polgári alkalmazásokhoz kell igazítani. A tapasztalatcsere és a közös problémák legjobb megoldásának megtalálása és a jobb hírszerzési kép kialakítása érdekében együtt kell működnie a tagállamok bűnüldözési szerveinek.

A fentiek mellett fontos a CBRN incidensekkel kapcsolatos képesség fejlesztése.

Az esetlegesen bekövetkezett CBRN eseményről érkező információk fontos szerepet töltenek be a következmények felszámolásának tervezésekor a helyzetértékelésben, továbbá a CBRN védelmi feladatok tervezésekor és a biztosításuk feltételeinek meghatározásakor is a legfontosabb feltétel a pontos, megbízható adatok

¹² In.: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-security/legislative-documents/docs/20151202_communication_firearms_and_the_security_of_the_eu_en.pdf

¹³ In.: <http://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/2015/eu-policy-cycle-tackle-organized-crime/>

felhasználása. Többek között ezen feladatok feltételei biztosítását hatékonyan támogathatja akkreditált CBRN analitikai labor vizsgálata¹⁴.

Az információk gyűjtésének és megosztásának fejlesztése

Teljes mértékben el kell kezdeni kihasználni az Unió által a tagállamok rendelkezésére bocsájtott, meglévő eszközöket a nemzeti bűnüldözési hatóságok közötti információcsere elősegítésére, ugyanakkor biztosítani kell a meglévő rendszerek hatékony interoperabilitását.

A különböző bűnüldözési hatóságok különböző célokra eltérő információcsere – rendszereket alkalmaznak. A Schengeni Információs Rendszer (SIS)¹⁵ és az INTERPOL iARMS (Interpol Tiltottfegyver-nyilvántartása és Visszakövetési Rendszere)¹⁶ közötti interoperabilitás nagyban hozzájárulna a bűnüldözési tevékenységhez, hatékonyabbá téve azt, mely a gyakorlatban már kialakulóban van.

2016. év végéig megvalósuló projektek közt a következők megemlítése szükséges:¹⁷

- Odyssey – projekt (Odyssey Platform), melynek célja az Európa – szerte különböző ballisztikus rendszerekből származó bűnügyi- és ballisztikus adatok elemzésével kapcsolatos problémák kezelése.
- Az iTrace kiterjesztett használata – operatív együttműködés, nyomon követhetőség, valamint a tűzfegyverek tiltott piacra történő eltérítésének megelőzése.
- EAS (Europol elemzőrendszer) platform, mely egy olyan hatékony elemzőeszköz, amely támogatja a tagállamok és harmadik felek által szolgáltatott adatok operatív és stratégiai elemzését. Az Europol egyik legfőbb információfeldolgozó rendszere.
- EBDS (európai bombaadatrendszer) maximalizálása – a Bizottság a robbanóanyagokkal kapcsolatos uniós cselekvési terv keretein belül finanszírozta a kifejlesztését, melyet jelenleg az Europol kezel. Az EBDS összeköttetést teremt majdnem az összes tagállam, Norvégia és a Bizottság között s felhasználható a robbanóanyagokkal, CBRN anyagokkal, incidensekkel, tendenciákkal, eszközökkel kapcsolatos technikai adatok cseréjére.

KÖVETKEZTETÉSEK

A CBRN – események elhárítása feloleli a kockázatkezelés valamennyi összetevőjét: a hatékony szervezést, kommunikációt, valamint a szisztematikus megközelítés iránti igényt. A kockázatelemzést, emberi és környezeti kockázat kiértékelését, kár- és

¹⁴ Berek Tamás: ABV (CBRN) analitikai laboratórium beléptetőrendszere a biztonságos üzemeltetés szolgálatában 2011. Pp. 21-36. Hadmérnök VI. évfolyam 2. Szám – 2011. március ISSN: 1788-1919 http://www.hadmernok.hu/2011_2_berek.pdf

¹⁵ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system/index_en.htm

¹⁶ <http://www.interpol.int/Crime-areas/Firearms/INTERPOL-Illicit-Arms-Records-and-tracing-Management-System-iARMS>

¹⁷ In.: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-security/legislative-documents/docs/20151202_communication_firearms_and_the_security_of_the_eu_en.pdf

kockázatellenőrzést, maradék kockázat kiértékelését, kockázatkezelés figyelését- és adaptálását.

A CBRN – anyagok használatával károkozásra törekvő terroristák által tanúsított újító szellem és opportunizmus okán az EU – nak proaktívabb megközelítést kell elfogadnia a CBRN – anyagok felderítésére. Ezen új, fokozatos megközelítés keretében minden egyes veszélyt és környezetet figyelembe kell venni, színvonalasabb kutatást, tesztelést és validálást kell végezni, tájékoztatást, képzést és gyakorlatokat kell előmozdítani és minden érdekelt felet be kell vonni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Andre Richardt, Birgit Hulseweh, Bernd Niemeyer, Frank Sabath: CBRN Protection: Managing the Threat of Chemical, Biological, Radioactive and Nuclear Weapons, November 2012. ISBN: 978-3-527-32413-2
2. Dr. Berek Tamás: ABV (CBRN) analitikai laboratórium beléptetőrendszere a biztonságos üzemeltetés szolgálatában 2011. pp. 21-36. Hadmérnök VI. évfolyam 2. szám – 2011. március ISSN: 1788-1919
http://www.hadmernok.hu/2011_2_berek.pdf, letöltés: 2016.10.27.
3. Dr. Berek Tamás – Dr. Pellérdi Rezső: ABV (CBRN) kihívásokra adott válaszlépések az EU-ban, Bolyai Szemle XX. évf. 2. szám, 2011. ISSN: 1416-1443.
http://portal.zmne.hu/download/bjkmk/bsz/bszemle2011/2/Berek_Pellerdi.pdf letöltés: 2016.10.06.
4. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a new EU approach to the detection and mitigation of CBRN-E risks:
http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/explosives/docs/20140505_detection_and_mitigation_of_cbrn-e_risks_at_eu_level_en.pdf letöltés: 2016.10.06.
5. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Implementing the European Agenda on Security: EU action plan against illicit trafficking in and use of firearms and explosives: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-security/legislative-documents/docs/20151202_communication_firearms_and_the_security_of_the_eu_en.pdf letöltés: 2016.10.06.
6. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The European Agenda on Security: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/basic-documents/docs/eu_agenda_on_security_en.pdf, letöltés: 2016.10.06.
7. Grósz Z. – Berek T.: ABV veszély elkerülésének rendszabályai, 2006. Bolyai Szemle, XVI. évf. 4. sz., ISSN: 1416-1443
http://portal.zmne.hu/download/bjkmk/bsz/bszemle2007/1/04_Berek-Grosz.pdf, letöltés: 2016.10.27.

8. Juhász László: Az ABV felderítés béke és háborús feladatainak összehangolása a hazai gyakorlat és a NATO elvek alapján. PhD értekezés, ZMNE, 2001.
9. IAEA Incident and Trafficking Database (ITDB) Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control, 2016. Fact Sheet <http://www-ns.iaea.org/downloads/security/itdb-fact-sheet.pdf>, letöltés: 2016.10.27.
10. Illicit Radiological and Nuclear Trafficking, Smuggling and Security Incidents in the Black Sea Region since the Fall of the Iron Curtain – an Open Source Inventory <http://www-ns.iaea.org/downloads/security/itdb-fact-sheet.pdf>, letöltés: 2016.10.27.
11. Nuclear Security – Measures to Protect Against Nuclear Terrorism: https://www.iaea.org/About/Policy/GC/GC50/GC50Documents/English/gc50-13_en.pdf, letöltés:2016.10.07.
12. R. Pellérdi – T. Berek: Redifining the CBRN risk assessment, AARMS – 2009. Vol.8 Issue12, pp.159-172., 2009. <http://www.zmka.hu/docs/Volume8/Issue1/pdf/16pell.pdf>, letöltés: 2016.10.27.
13. Terrorist CBRN: Materials and Effects, Central Intelligence Agency Directorate of Intelligence: https://www.cia.gov/library/reports/general-reports-1/terrorist_cbrn/terrorist_CBRN.htm, letöltés: 2016.10.07.